

Савчук Олена Олександрівна

*кандидат юридичних наук, асистент кафедри екологічного права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
науковий співробітник НДІ правового забезпечення інноваційного*

розвитку НАПрН України

ORCID: 0000-0003-3299-7936

Любчик Анна Миколаївна

*кандидат юридичних наук, учений секретар НДІ правового забезпе-
чення інноваційного розвитку НАПрН України*

ORCID: 0000-0002-6492-4179

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЛІСОВОГО МЕНЕДЖМЕН- ТУ В КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

У статті проаналізовано досвід європейських країн, задля покращення лісового менеджменту в Україні. Акцентовано увагу на важливості ліквідування розпорошеності (що спричиняє колізії) в законодавстві у сфері лісових відносин. Стверджується про необхідність розробки основної цільової програми для лісів, для урегулювання ведення лісового господарства з урахуванням збереження екологічних функцій та біологічного потенціалу лісу. Запропоновано зробити перегляд повноважень органів влади з метою концентрації нагляду за лісгосподарськими підприємствами.

Ключові слова: Ліс, менеджмент, лісовий менеджмент, лісові правовідносини

Savchuk Olena

*PhD, scientific associate, Scientific and Research Institute of Providing
Legal Framework for the Innovative Development of NALS of Ukraine*

ORCID: 0000-0003-3299-7936

Liubchych Anna

*PhD, Scientific Secretary of Scientific and Research Institute of
Providing Legal Framework for the Innovative Development
of NALS of Ukraine*

ORCID: 0000-0002-6492-4179

LEGAL REGULATION OF FOREST MANAGEMENT IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION: EXPERIENCE FOR UKRAINE

The article analyzes the experience of European countries to improve forest management in Ukraine. Attention is focused on the importance of eliminating fragmentation (which leads to conflict) in the legislation in the field of forest relations. It is argued that it is necessary to develop a main target program for forests to regulate forestry, taking into account the conservation of the ecological functions and biological potential of the forest. It is proposed to review the powers of authorities in order to concentrate supervision of forestry enterprises.

Keywords: Forest, management, forest management, forest relations.

На сьогоднішній день, Україна знаходиться на стадії переходу до ринкової системи господарювання, у тому числі й у сфері лісових відносин [1]. Задля реалізації даної проблематики актуальним буде досвід Європейського Союзу адже вони вже мають позитивний досвід у даній царині, але з обов'язковим урахуванням національних особливостей нашої держави. Більше того, Україна і ЄС підписали Угоду про асоціацію, яка є запорукою розвитку відносин між сторонами, спрямованих на економічну інтеграцію. На виконання Угоди про асоціацію було затверджено план заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014–2017.

В Європі – на відміну від сільськогосподарської політики – немає спільної лісової політики. Однак, через відсутність якогось правового акту щодо дій на рівні Єврокомісії, для гармонізації всієї лісової політики в різних країнах-членах, в 2013 році Єврокомісія розробила спільну Стратегію ведення лісового господарства. В лісogосподарській стратегії ЄС визначені наступні області спеціалізації, щодо виконання яких країни-члени надали свої зобов'язання: 1) стале ведення господарської діяльності у лісі сприяє виконанню вище стоячих загально суспільних цілей: підтримка наших сільських та міських областей; сприяння конкурентоспроможності та сталості лісogоспо-

дарського виробництва, виробництву біоенергетики та загальній зеленій економіці у ЄС; ліси у кліматі, що змінюється; захист лісів та покращення продуктивності екосистем; 2) розбудова основи знань: які ліси ми маємо, і як вони змінюються? Нові та інноваційні лісогосподарські продукти з високою доданою вартістю; 3) сприяння координації та комунікації: більше спільної роботи для когерентного ведення господарської діяльності та кращого розуміння наших лісів; ліси у глобальній перспективі [2, с. 16].

У Німеччині, відповідно до чинного законодавства, ліс є кожною площею ґрунту, засадженою/на якій ростуть лісові рослини. Ведення господарської діяльності в лісі федеральних земель чітко відноситься до «Лісів земель» та суворо інституційно та щодо персоналу відмежоване від політичного впливу. «Лісам земель» належить ведення економічної діяльності у лісі, що належить федеральній землі, в рамках цілей ведення господарчої діяльності, приписаних міністерством. Тим часом, про встановлення політичних цілей «Лісам земель» повідомляється парламентом та міністерством. Це означає, що рішення щодо конкретного ведення господарської діяльності у лісі приймається однією відповідальною установою, а не багатьма установами. Однією з причин доволі обмежених конфліктів цілей, відповідно до площі лісів, є те, що в кожній федеральній землі нагляд за лісогосподарськими підприємствами федеральної землі здійснює лише одне міністерство, це означає, що існує чітка та одностайна відповідальність. Це означає, що міністерство приписує лісогосподарському підприємству федеральної землі щороку чітку оперативну ціль, а досягнення цілі також щорічно перевіряється в річних звітах та звітах про стан справ, а також шляхом здійснення власного контролю. Існує сувора система звітування, в рамках якої «Ліси земель» мають звітувати про досягнення цілей перед відповідним міністерством. Щодо ведення господарства лісогосподарське підприємства федеральних земель є вільними, але тільки настільки, щоб мати змогу досягти поставленої цілі [2, с. 26].

Крім того, діє повноцінна національна лісова програма, основними принципами якої є: національний суверенітет та відповідальність у використанні лісових ресурсів, партнерство усіх зацікавлених

груп, довгостроковий процес планування, розвитку та контролю за лісовою галуззю. Ці принципи реалізуються під контролем державної адміністрації, а основним інструментом лісової політики є правові регламенти: закони та постанови (виконавчої влади). Федеральний лісовий закон включає в себе інструкції та приписи, які мають функцію законодавчих обмежень з передбаченими санкціями за їх порушення. Головними цілями, що зафіксовані у преамбулі Закону, є правильне ведення лісового господарства задля збереження екологічних функцій та біологічного потенціалу лісу. Цей пункт є дуже важливим, оскільки переводить лісові ресурси з категорії товару у категорію послуг [3].

В Італії чинне законодавство зобов'язує лісові підприємства планувати лісогосподарське виробництво, але лише половина громадських лісів охоплена плануванням. Планування відтворення лісових ресурсів використовується як інструмент, за допомогою якого регулюється державна і міжнародна допомога, яка спрямована на покращення стану лісів, розвиток мережі доріг у лісі, тощо. Оподаткування лісів базується на лісовому кадастрі. Лісовласники вносять податки на доходи від землі, капіталу та праці. Ставки податку диференційовані залежно від рівня доходів. Юридичні особи сплачують податок на доходи за ставкою 25 %. Крім того, з лісовласників справляється місцевий податок у розмірі 15 % від суми доходу. Податок на доходи в Італії зменшується у випадках, коли ліси розташовані на висоті 700 м над рівнем моря. Таким чином, стимулюється розвиток лісокористування в гірській місцевості, яка характеризується складними природно-економічними умовами зосередження лісових ресурсів. В Італії введений спеціальний податок на продукцію з паперової маси і паперу в межах 0,6–3,0% від реалізаційної ціни. На громаджені кошти використовуються на підтримку розсадників, на технічну допомогу і дослідницькі роботи з плантаційного вирощування деревини [4].

У Фінляндії відомчими організаціями, підзвітними Міністерству сільського і лісового господарства, які розробляють лісову політику та втілюють її у практику ведення лісового господарства є: 13 регіональних лісових центрів, Центр розвитку лісового господар-

ства «Forestry Development Centre Tapio», Центральний союз сільськогосподарських виробників та власників лісів «Central Union of Agricultural Producers and Forest Owners», Асоціація лісів Фінляндії «Finnish Forest Association», Асоціація лісової промисловості Фінляндії «Finnish Forest Industries Federation», Інститут навколишнього середовища Фінляндії «Finnish Environment Institute SYKE», Інститут природних ресурсів Фінляндії «Natural Resources Institute Finland Luke», Європейський інститут лісу «European Forest Institute». «Національна лісова програма-2015» містить основні напрями лісової політики Фінляндії, а на рівні регіону, з урахуванням його перспективного розвитку, розроблені регіональні лісові програми. Принцип сталого лісового господарства, який лежить в основі Закону про ліс, складається з трьох рівносильних по відношенню один до одного складових, що забезпечують сталий розвиток лісів: екологічна, соціальна і економічна складові. Важливим інструментом лісової політики Фінляндії є система оподаткування. У лісовому господарстві, крім традиційних видів оподаткування, застосовуються особливі, зокрема: податок на дохід від реалізації деревини (до валового лісового доходу включається також обсяг лісгосподарських робіт, виконані лісовласником та членами його сім'ї). У Фінляндії ліси, що є державною власністю, не оподатковуються [5].

Законодавство Фінляндії передбачає також державний контроль за продажем лісових земель, що знаходяться у приватній власності. Контроль продажу лісових земель здійснюють відповідними асоціаціями. Без їх дозволу приватні лісовласники мають право продавати лісові ділянки площею не більше 2 га. Фінансування утримання державних органів управління лісовим господарством здійснюється за рахунок коштів державного бюджету та внесків лісовласників (кошти відраховуються щорічно від прибутків на основі спеціальної угоди). За рахунок коштів державного бюджету може здійснюватися пряме фінансування лісгосподарських заходів, якщо вони забезпечують підвищення продуктивності лісів. [5].

Отже, задля покращення лісового менеджменту в Україні, вважаємо необхідним вчинити наступні дії: 1) ліквідувати розпороченість (що спричиняє колізії) в законодавстві у сфері лісових відносин;

2) розробка основної цільової програми для лісів, яка б урегулювала ведення лісового господарства з урахуванням збереження екологічних функцій та біологічного потенціалу лісу; 3) перегляд повноважень органів влади з метою концентрації нагляду за лісогосподарськими підприємствами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Liubchych A., Savchuk O., & Vrublevska-Misiuna K. Legal Forest Management Problems: EU Experience. *European Journal of Sustainable Development*, 2020. № 9(1). P. 205. URL: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n1p205>
2. Зетцер Ф. Базовий звіт з лісового господарства в Німеччині з рекомендаціями для України. 2018. Київ, 36 с.
3. Економіка. Інтернет-газета. URL: <http://economica.com.ua>
4. Леню Р. В. Перспективні напрями впровадження зарубіжного досвіду в систему управління лісовим господарством України. *Державне управління: теорія та практика*. 2012. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2012_2_21
5. Лісопромисловий комплекс Фінляндської Республіки. URL: <http://comp1.com.ua/lisopromislovij-kompleks-finlyandsekoyi-respubliki.html>

REFERENCES

1. Liubchych, A., Savchuk, O., & Vrublevska-Misiuna, K. (2020). Legal Forest Management Problems: EU Experience. *European Journal of Sustainable Development*, 9(1), 205. URL: <https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n1p205> [In English].
2. Zettser, F. (2018). Bazovyi zvit z lisovoho hospodarstva v Nimechchyni z rekomendatsiiamy dlia Ukrainy. Kyiv [In Ukrainian].
3. Ekonomika. Internet-hazeta. URL: <http://economica.com.ua> [In Ukrainian].
4. Leno, R.V. (2012). Perspektyvni napriamy vprovadzhennia zarubizhnoho dosvidu v systemu upravlinnia lisovym hospodarstvom Ukrainy. *Derzhavne upravlinnia: teoriia ta praktyka – Public administration: theory and practice*, 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Dutp_2012_2_21 [In Ukrainian].
5. Lisopromyslovyi kompleks Finliandskoi Respubliki. URL: <http://comp1.com.ua/lisopromislovij-kompleks-finlyandsekoyi-respubliki.html> [In Ukrainian].